

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 27 febr. 1934 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående ändring av gällande bestämmelser om verkställighet av straff i vad angår politiska fångar.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 453, vilken behandlats av första lagutskottet, ha herrar *Hagberg* i Luleå och *Brädefors* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att sådana ändringar i 2 kap. strafflagen och därmed sammanhängande författningar, som avse verkställighet av straff, vidtagas att politiska fångar bland annat garanteras rätt att avtjäna ådömda straff i speciella anstalter för enbart politiska fångar, rätt till gemensam vistelse tillsammans med andra politiska fångar och vidgad rörelsefrihet, rätt att utifrån erhålla livsförnödenheter av olika slag, rätt att röka, rätt att syssla med det arbete, de själva välja, rätt att läsa de tidningar och böcker, de önska, samt rätt till publicistisk verksamhet.

Beträffande de skäl, som föranlett motionärernas hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Enligt 2 kap. 1 § strafflagen utgöras de allmänna frihetsstraffen i svensk rätt av straffarbete och fängelse. Någon särskild straffart för dem som gjort sig skyldiga till s. k. politiska brott finnes icke. Straffarbete skall enligt 3 § i kapitlet ådömas på livtid eller på viss tid ej under två månader eller över tio år, med undantag av vissa fall av straffsammanläggning. Fängelse, som omedelbart för brott ådömes och ej utgör s. k. förvandlingsstraff, må enligt 4 § i kapitlet, likaledes med undantag av vissa fall av straffsammanläggning, ej sättas under en månad eller över två år.

Om verkställighet av straffarbete och fängelsestraff meddelas bestämmelser i lag den 24 mars 1916. Enligt denna lag skola fångar, som i samma straffanstalt undergå straff, hållas åtskilda efter straffarten. Den som undergår *straffarbete* skall hållas till arbete som av vederbörande fängvårdsmyndighet för honom bestämmes. Han må ej förskaffa sig eller emottaga underhåll, beklädnad eller annat utöver vad honom vid straffanstalten tillhandahålles. Vidare meddelas bestämmelser angående besök. Brev eller annat skriftligt meddelande eller bud till eller från annan inom eller utom straffanstalten må icke av fången avsändas eller emottagas utan att straffanstaltens styresman, efter prövning i varje fall, lämnar tillstånd därtill. Fången må dock icke förvägras att till svensk myndighet avsända skriftlig framställning såvitt den är avfattad i hövisk form. — Då fånge undergår *fängelse* är han pliktig att sysselsätta sig

med lämpligt arbete. Undergår fången straff i enrum må han själv förskaffa sig sådant arbete och äger han, där arbetet medför inkomst, behålla denna för egen räkning. Straffanstaltens styresman bör tillse, att denna rätt ej missbrukas till brottsliga företag eller utövas på sätt att därigenom ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan äventyras. Begagnar fången sig icke av nämnda rätt eller undergår han straff i gemensamhet, skall av vederbörande fängvårdsmyndighet arbete tilldelas honom. Vill och kan fången förskaffa sig underhåll eller bekvämlighet utöver vad i straffanstalten består, är det tillåtet, såvida ordningen eller säkerheten inom straffanstalten därigenom icke störes; dock må han ej bereda sig eller emottaga bättre underhåll eller större bekvämlighet än som är förenligt med måttlighet och enkelhet. Undergår han straffskärpning må han därunder ej åtnjuta bekvämlighet som är ägnad att upphäva eller mildra skärpningen. Vidare meddelas bestämmelser om besök. Brev eller annat skriftligt meddelande må icke av fången avsändas eller emottagas utan styresmannens tillstånd; dock må fången icke förvägras att till svensk myndighet avsända skriftlig framställning, såvitt den är avfattad i hövisk form, eller att eljest avsända eller emottaga brev eller annat skriftligt meddelande, där detsamma rör allenasträngens enskilda angelägenheter samt icke är ohöviskt eller innehåller något varav ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan äventyras. Vill fången avsända skrift, som kan antagas vara ämnad att offentliggöras, skall, evad skriften är avfattad såsom brev eller ej, straffanstaltens styresman överlämna den till tillsyningsmannen eller, där sådan ej finnes, Konungens befallningshavande. Tillsyningsmannen eller befallningshavanden har att bestämma huruvida skriften får avsändas; och må tillstånd vägras i varje fall, då skriften är av anstötligt innehåll eller dess offentliggörande eljest finnes olämpligt.

Enligt strafflagskommissionens år 1923 avgivna förslag till strafflag allmänna delen skulle frihetsstraffen utgöras av straffarbete, fängelse och arrest. Till motivering härför anförde kommissionen, att förslaget genom uppställande av straffarten arrest sökte förverkliga ett inom den moderna kriminalpolitiken sedan länge förefintligt önskemål att införa en särskild *custodia honesta* för sådana brottslingar vilkas brott icke framsprungit ur ett vanhedrande sinnelag utan antingen vore etiskt färglösa eller rent av härflutit av ideella motiv. Beträffande arrestens användningsområde med hänsyn till de särskilda brottsarterna intog kommissionens förslag den ståndpunkten att arrest skulle kunna användas endast i särskilda fall, som funnes utsatta i strafflagens speciella del. Det närmare angivandet av de fall, i vilka arrest skulle kunna tillämpas, kunde ske först vid behandlingen av de särskilda brotten i strafflagens speciella del. Kommissionen ville dock såsom sin mening uttala, att arrestens användning ingalunda borde inskränkas till politiska brott eller ens till åsiktsförbrytelser utan borde utvidgas till alla brott, som i typiska fall vore av den natur att brottets begående icke behövde ådagalägga ett ohederligt sinnelag. Arrest

borde emellertid aldrig uppställas såsom ensam straffart utan endast alternativt med vanligt frihetsstraff.

Förevarande fråga innefattar såsom strafflagskommissionen på sin tid framhållit ett sedan länge förefintligt önskemål inom den moderna kriminalpolitiken. Kommissionen har enligt vad ovan nämnts även i sitt förslag till strafflagens allmänna del upptagit en särskild straffart, benämnd arrest, vilken skulle kunna komma till användning bland annat vid politiska brott.

Utskottet

Utskottet finner vissa skäl tala för den princip som sålunda kommit till uttryck i kommissionens förslag. På sätt kommissionen jämväl uttalat torde emellertid principen, därest densamma upptages i det svenska straffrättssystemet, böra genomföras i den ordning att arrest uppställs såsom en alternativ straffart i fråga om vissa bestämda brott. För att med tillämpning av denna metod inlemma institutet med den gällande strafflagen skulle fordras synnerligen omfattande ändringar särskilt inom strafflagens speciella del.

Utskottet vill erinra om att Kungl. Maj:t på senare tid tagit initiativ till ett flertal speciella reformer inom straffrätten. Det är även känt, att Kungl. Maj:t ämnar efter hand söka åstadkomma en mera allmän reformering av densamma. Av de frågor, som därvid böra vinna sin lösning, torde dock kravet på en särskild straffart vid politiska brott icke höra till de mest trängande.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 februari 1934.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman*, *Bissmark*, *Norling**, *Svenson* i Eskhull, *Öhman*, *Wagnsson*, *Wijkström* och *Karlsson* i Gillberga;

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Antnäs, *Hedlund* i Östlersund, *K. A. Westman*, *Sjögren*, *Olsson* i Rimforsa och *Olsson* i Mellerud, fröken *Wellin* samt herr *Johnsson* i Kalmar*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.